

Livssyn og religion

Ved Beate Kvarmo

1. Bakgrunnsinformasjon

Holistisk forbund er en livssynsorganisasjon. Som sådan kan det være greit å avklare innholdet i begrepet "Livssyn", og sette dette i sammenheng med religioner og livssyn.

2. Livssyn

Et annet ord for livssyn er livsanskuelse. Et livssyn oppfattes som en mer eller mindre sammenhengende og teoretisk begrunnet oppfatning av menneskelivets vilkår, funksjoner, oppgaver, mål og mening. Betegnelsen brukes noen ganger synonymt med moral. Det karakteristiske for et livssyn er at det inneholder oppfatninger både om hva menneskelivet er, og hvordan det burde være. Det vil si at livssyn da ikke kan brukes synonymt med moral, men er mer omfattende enn moral. Det trekkes som regel et skille mellom religiøse og ikke-religiøse livssyn.

Det er i dag enighet om at livssyn i sin helhet ikke kan utledes logisk av bare vitenskapelige fakta, selv om vitenskapelige innsikter både påvirker og endrer våre livssyn.

3. Religion

Filosofer, teologer, etnografer, religionshistorikere, sosiologer, antropologer, psykologer, alle beskjeftiger de seg med en utforskning av religion ut ifra ulikt ståsted. Det er derfor vanskelig å si noe om hva religion er, og hvordan den blir studert, uten å si noen om den kontekst den opptrer i. En allmenn akseptert definisjon på religion finnes ikke. Man har for lengst sluttet med å finne en enkel definisjon som skal ta for seg en kort og

presis karakteristikk av et omfattende og sammensatt begrep.

Ulike definisjoner tjener ulike formål, avhengig av hvem som studerer religionen, og tjener derfor ulike formål.

Noen forskjellige tilnæringsmåter:

Teologi: Opptatt av troen som utøvende praksis.

Historikerne: Beskriver religion gjennom begivenheter som er en følge av religiøs tro.

Antropologene: skildrer religiøs tro og utøvelsen av den i eksisterende samfunn. Religion bidrar til å forende mennesker i en felles erfaring og forklaring av livet. Den gir et mønster for menneskelig adferd, som svar på livets risikomomenter.

Sosiologene: understreker de religiøse ideenes sosiale dimensjon. Religion får folk til å enes om et verdenssyn.. (Lademanns Religionleksikon)

Psykologiske perspektiver: Den gir individet følelsen av mening og hensikt

Religion

(av latin religio, forpliktelse. Det finnes også de som hevder at ordet er sammensatt av re, io, gion, som skal bety "tilbake til meg selv")

"religion er uttrykk for menneskers holdning til det de anser for å være den egentlige virkelighet og de grunnleggende verdier i tilværelsen. Vanligvis forutsetter religion at denne virkelighet og disse verdier er knyttet til en dimensjon i tilværelsen som går ut over, eventuelt er radikalt forskjellig fra, hverdagens håndgripelige tilværelse.

Religionens uttrykksformer griper inn på alle områder av menneskelivet og viser en uendelig variasjon alt etter tid og sted.

Religioner ansees å ha fire dimensjoner:

- et menneskelig felleskap; en sosial institusjon
- tro, den har et læremessig innhold i form av filosofi eller myter
- handling, både rituell handling og praktisk handling i dagliglivet; rett og galt
- opplevelse, av glede, frykt eller undring i møtet med det som oppfattes som hellig

Religioner er innstiftet av historiske personer. De oppsto/oppstår gjerne som menneskets svar på sine livsbetingelser. Konfrontert med de vanskeligheter som livet innebar/innebærer, utvikles en oppfattelse av universet og egen eksistens slik at livet ser ut til å ha et formål og en mening.

Dette avsnittet gjenspeiler en spesiell type religionsforståelse, som en gjerne finner i akademia/samfunnsfag/utenfra-perspektiver; religion som sosialt skapt (skapt av mennesket), på grunnlag av psykologiske eller sosiale behov... Dette er forskjellig fra en religionsforståelse - tildels gjerne funnet blant troende selv - hvor religion generelt blir sett på som

- innstiftet av en gud (ikke av mennesker/historiske personer),
- universelt sann (ikke som svar på geografisk og tidsmessig avgrensede livsbetingelser og utfordringer, og begrenset til disse situasjonene),
- gitt utenfra av gud (ikke utviklet av menneskene selv fordi en har behov for emosjonell/psykisk trygghet, som kan oppnås gjennom ideer om formål og mening), - her gjentar jeg meg selv fra "innstiftet av en gud"-punktet over...
- og uttrykk for hvordan livet er (ikke en illusjon, noe som bare "ser ut" slik, noe som ikke egentlig

finnes utenfor menneskets forståelse)

I noen religioner spiller guddommen en underordnet rolle, det er filosofien som er det viktige.

Noen innfallsvinkler til religioners innhold:

Etikk: beskjeftiger seg med moralske fenomener. Undersøker verdisystemer og regler for adferd.

Dogmer: Sammenhengende trossystemer, som gir forklaring på tilværelsen, forstått som en sannhet. Forklaringen som dogmen gir anses for å være sann og udiskutabel. Myte: fortellinger om alltings tilblivelse i urtiden, og fremtidens avhengighet av nåtidens levevis. Hovedpersoner er gjerne guder og gudelignende skikkelser eller krefter.

Religiøs opplevelse: Menneskets opplevelse av det guddommelige, følelsen av å være ett med noe som er hevet over alt annet.

Ritual: Skikk og bruk i religiøs sammenheng. Adferd med symbolsk innhold.

Diskusjon:

Som vi ser er det slik at vi kan ha et livssyn både med, eller uten religion.

Som medlem av en nystartet livssynsorganisasjon får jeg ofte spørsmål om hvem "vi" (HF) er. Det kan si slike sammenhenger være greit å ha et avklart forhold til det "offisielle" meningsbegrepet, både for sin egen trygghet og for å kunne si noe mer om hvem vi er, som livssynsorganisasjon. Hvorfor er vi en livssynsorganisasjon, og ikke en religion?

Innholdet i dette notatet bør også sees i sammenheng med holisme-begrepet, som av mange kan oppfattes som å ha religiøst innhold.

Referanser:

* Aschehoug og Gyldendals store norske leksikon, 2 utgave, 4 opplag, Kunnskapsforlaget, 1988

* Verdens religioner, Luther Forlag A/S 1982

' Lademanns Religionleksikon, Lademanns Forlagsaktieselskap, København, 1986. (Oversatt og redigert til dansk etter " A Book of Beliefs" utgitt av Lion Publishing, Tring, England)